

Framtidens lärandemiljöer vid Högskolan i Borås

HÖGSKOLAN
I BORÅS

AKADEMISKA HUS

Foto: Catharina Fyrberg

Innehåll

1	Framtidens lärandemiljöer	3
2	Koncept	7
3	Utvecklingsmöjligheter	19
4	Behovsdialogen	26
5	Kom ihåg	33

1

Framtidens lärandemiljöer vid Högskolan i Borås

Sammanfattning

Denna rapport presenterar resultatet av idéprojektet "Framtidens lärandemiljöer vid Högskolan i Borås," i form av ett koncept för flexibla lärandemiljöer. Konceptet omfattar skisser på några olika typmiljöer som beskriver hur en vanlig lärosal med plant golv respektive en gradängsal kan designas för flexibilitet och för att stödja en studentaktiv pedagogik. Flera olika varianter av varje salstyp ingår. Materialet kan ses som ett smörgåsbord med olika valmöjligheter, som alla erbjuder stöd för en studentaktiv pedagogik.

Rapporten kan också ses som en handlingsplan inför kommande genomförande av lärandemiljöer som stödjer flexibilitet i rum och pedagogik, där skisserna utgör underlag för fortsatt projektering. Beslut om vilka miljöer som ska förverkligas, var på campus som anpassningar ska genomföras och i vilken ordning sker inom ordinarie verksamhetsplanering.

Idéprojektet har genomförts i samverkan mellan Högskolan i Borås och Akademiska Hus under hösten 2022, i form av en Behovsdialog, ett metodstöd för utvecklingsprojekt i tidiga skeden. En arbetsgrupp med lärare från olika Akademier, EduTech, campus- och hållbarhet, biblioteket, studentkåren och fastighetsägaren har gemensamt identifierat behov och utvecklat idéer och konkreta förslag. Skisserna har tagits fram av Wahlström & Steijner Arkitekter.

Utgångspunkten för Behovsdialogen har varit att utforska hur formella lärandemiljöer kan utvecklas för att stödja studenternas lärande och engagemang och bidra till social och miljömässig hållbarhet. Metoden Behovsdialog och processens genomförande och delresultat finns också beskrivna i denna rapport.

Bakgrund

Diskussionen om ett gemensamt idéprojekt för lärandemiljöer vid Högskolan i Borås startade utifrån högskolans mål ”det attraktiva lärosätet” där miljöer för lärande är en av fyra delstrategier. Högskolan i Borås har några lärosalar som är utformade för studentaktivt lärande och det finns en önskan att kunna erbjuda en större variation av flexibla lärandemiljöer som på olika sätt stödjer ett studentaktivt lärande.

Det finns många olika bilder av vad framtidens lärandemiljöer är och förväntningarna på vad de ska bidra till är många, tex att de ska stödja innovativ pedagogik, vara tillgängliga för alla, fungera för hybrida situationer och möjliggöra ökat nyttjande, för att nämna några. Valet av Behovsdialog som metodstöd har inneburit att en mångprofessionell grupp systematiskt har identifierat behov och utvecklat idéer utifrån de specifika förutsättningarna och behoven vid Högskolan i Borås.

Flexibilitet i rum och pedagogik, liksom den upplevelse och känsla lärandemiljön förmedlar har varit de röda trådarna genom projektet. Pedagogiska frågor och verksamhetens behov har stått i fokus och utgjort basen för hur processen och övningarna designats. Syftet har varit att på djupet försöka förstå vilka behov lärare och studenter har i olika typer av läraaktiviteter för att hitta de bästa fysiska och tekniska svaren, inte bara här och nu utan även i framtiden.

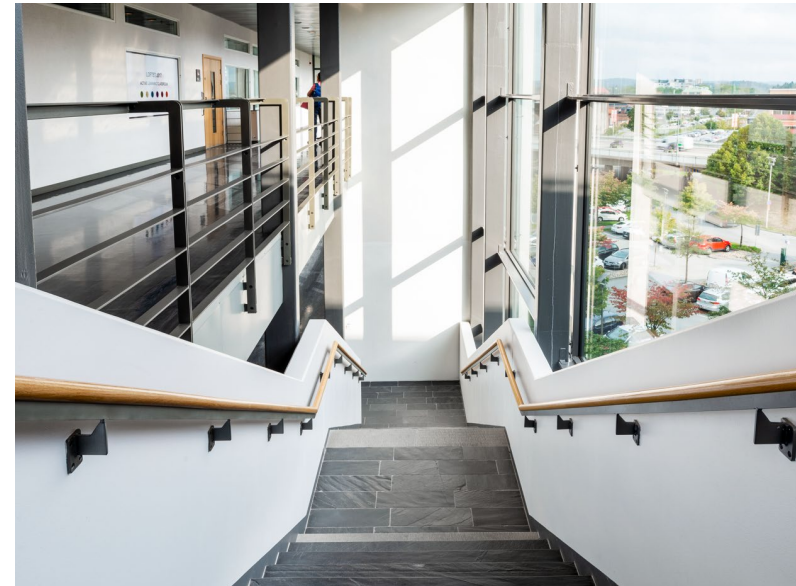

Foto: Catharina Fyrberg

Förutsättningar

Resultatet av Behovsdialogen är dels ett koncept för hur vanligt förekommande rumstyper på Högskolan i Borås kan utvecklas för ökad flexibilitet och dels en förankring av konceptet hos ansvariga för pedagogisk utveckling, lokalutveckling och fastighetsägare. Alla förslag ska kunna förverkligas inom befintliga byggnader och de skisser som tagits fram utgår ifrån de fysiska förutsättningar som finns inom Högskolan i Borås. En målsättning i projektet är att minst en miljö förverkligas under 2023 och förslag på möjliga platser att utveckla har identifierats.

Idéprojektet har utforskat formella lärandemiljöer i form av lärosalar och hörsalar i gradäng. Specialsalar som lab och datasalar och studiesociala ytor har inte ingått i projektet men har självklart en viktig funktion för både den pedagogiska verksamheten och studenternas helhetsupplevelse av campus.

Arbetsgruppen som genomfört behovsdialogen har utgjorts av lärare från olika Akademier, EduTech, campus- och hållbarhetsavdelningen, biblioteket, studentkåren, Akademiska Hus och arkitektkonsult. En grupp studenter på byggingenjörsprogrammet har bidragit till nulägesbeskrivning, behovsidentifiering och idégenerering genom att göra några av workshopuppgifterna på egen hand parallellt med arbetsgruppen.

Foto: Catharina Fyrberg

Foto: Ola Kjelbye

Syfte

Behovsdialogen ska utforska hur formella lärandemiljöer kan utvecklas för att stödja studenternas lärande och engagemang och bidra till social och miljömässig hållbarhet.

Projektmål – vad Behovsdialogen ska leverera

- En handlingsplan för utveckling av lärandemiljöer
- Koncept för några typmiljöer som kan ge stöd åt studentaktiv pedagogik.
  - Miljöerna stödjer flexibilitet i lärandesituationen.
  - Miljöerna är socialt tilltalande att använda.
  - Miljöerna är tekniskt tilltalande att använda.
- Minst en genomförd miljö under 2023

Effektmål – varför vi gör projektet

- Fler attraktiva lärandemiljöer där studenter och lärare trivs och vill vara
- Fler miljöer som utgår från studenternas lärande och som stödjer lärandeprocessen
- Ökat intresse för studentaktiv pedagogik
- Ökad flexibilitet och möjlighet till ökat nyttjande av lokaler och miljöer

Foto: Emelie Asplund

2

Konzept

Flexibla lärandemiljöer

Resultatet av Behovsdialogen är ett koncept där olika varianter av lärandemiljöer som alla, enskilt eller tillsammans, kan bidra till en önskvärd utveckling vid ett framtida genomförande. Konceptet presenteras som enkla rumsskisser i 3D, och planskisser med möbleringsexempel.

Den röda tråden för alla miljöerna är flexibilitet, antingen genom en design som möjliggör omställning av inredning och utrustning eller som stödjer flexibilitet i lärande och pedagogik:

- **Flexrum Bas** – den enklaste varianten, kan det finnas många av
- **Flexrum Plus** – stödjer hög grad av flexibilitet, kan det finnas en eller ett fåtal av
- **Active Learning Classroom, ALC** – stödjer flexibilitet i pedagogik och lärande, kan det finnas några till av på högskolan, ev. en för större grupper (90+)
- **Gradängsal Flex** – stödjer sömlös växling mellan föreläsning och grupparbete
- **Gradängsal Turn & Learn** – stödjer sömlös växling mellan föreläsning och grupparbete

Alla miljöer är möjliga att förverkliga i högskolans lokaler. Utöver de generella konceptmiljöerna har några förslag för hörsalen Parlamentet också infogats i resultatet.

Förslag på platser för genomförande presenteras senare i rapporten.

Foto: Andreas Nilsson

Flexrum Bas

En enkel variant av flexibel lärandemiljö som bygger på att rummet är riktningsslöst, väggarna är skrivbara och all inredning är mobil. Rummet är designat för grupparbete med byggbara bord för olika gruppstorlekar och akustikåtgärder som tex matta på golv och textila draperier för en god ljudmiljö.

Läraren kan röra sig mellan grupperna i rummet och har en enkel "station" i form av ett ståbord. Två mobila digitala skärmar används för presentation.

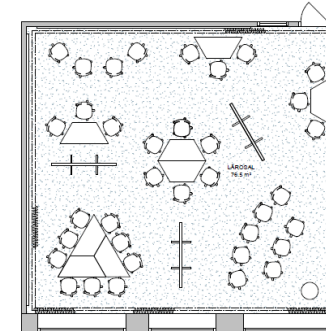
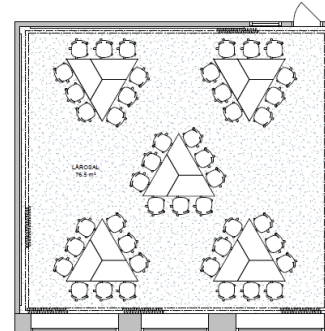
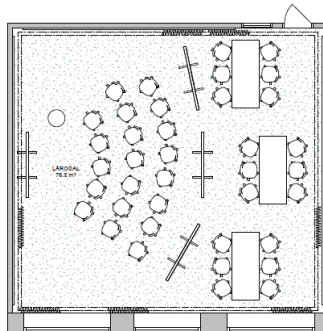
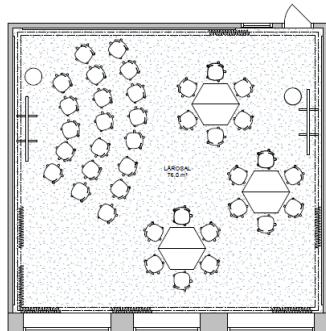
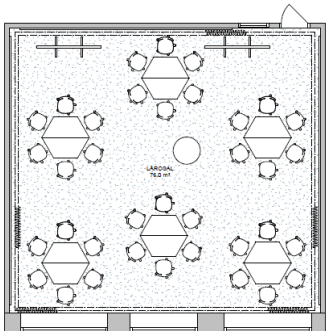
Den mobila inredningen möjliggör flera olika möbleringsvarianter som kan stödja aktiviteter som, grupparbete, workshop, presentation och växlingar mellan dessa.

Här finns också möjlighet att addera teknik för hybrid undervisning, tex genom kameraugglor vid alla bord, skärmar för läraren att se studenter online och en enkel, flyttbar kamera.

Illustration: Wahlström & Steijner

Planskisserna visar möbleringsalternativ som kan ge stöd åt olika läraktiviteter.

Flexrum Plus

En mer avancerad variant av en flexibel lärandemiljö där grundprincipen är att rummet initialt är tomt och ställs i ordning med inredning och utrustning anpassad för den läraktivitet som ska genomföras. Rummet är riktningsslöst och all inredning och utrustning är mobil och kan förvaras i intilliggande förråd. Alla väggytor är skrivbara.

Extra omsorg om ljudmiljön möjliggör parallella grupparbeten och rummet kan också delas av med textila draperier för att visuellt förstärka gruppaktiviteter. Rummet kan inredas för olika grupparbetsituationer med eller utan avskärmning. Möjligheten att använda en helt tom golvyta öppnar för kreativt samarbete, gestaltning och interaktivitet.

Den mobila inredningen möjliggör flera olika möbleringsvarianter som kan stödja aktiviteter som, grupparbete, workshop, presentation och växlingar mellan dessa.

Illustration: Wahlström & Steijner

Planskisserna visar möbleringsalternativ som kan ge stöd åt olika läraktiviteter.

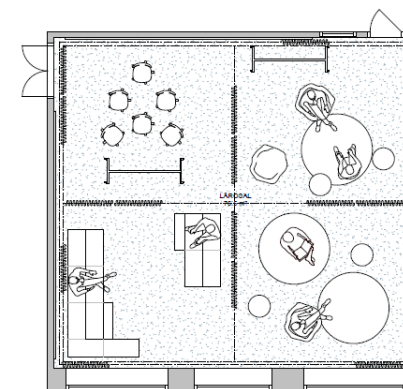
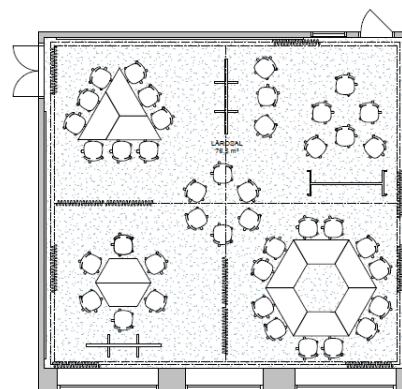
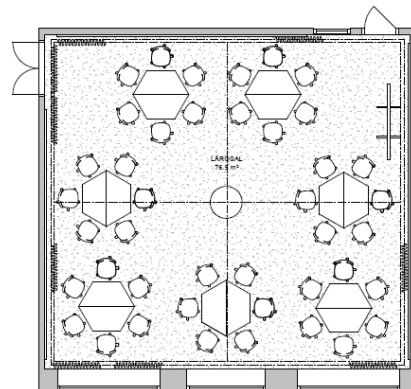
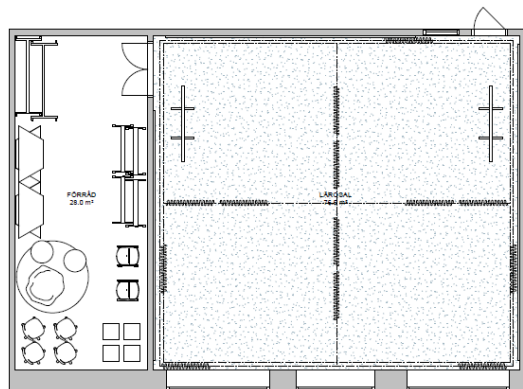

Illustration: Wahlström & Steijner

Active Learning Classroom (ALC) – liten

Lärosalen är designad för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning/genomgång och grupparbete. Alla moment kan genomföras i ett och samma rum. Rummet är riktningsslöst och läraren/presentatören har en central placering i rummet. Varje bordsgrupp har en tillhörande skärm och skrivyta för gemensamt arbete och visualisering. Läraren kan röra sig fritt i rummet och överhöra/se gruppernas diskussioner och arbete.

ALC-salens tekniska installationer gör den mindre flexibel när det gäller inredning och utrustning men kan ge stöd åt flexibel undervisning.

Grupperum i anslutning till ALC-salen kan användas för studenter som behöver en extra lugn miljö. Olika bordsform/storlekar kan ge olika antal platser; 30 platser i salen till vänster i skissen och 35 i salen till höger.

Illustration: Wahlström & Steijner

Active Learning Classroom (ALC) – medel

Lärosalen är designad för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning/genomgång och grupparbete. Alla moment kan genomföras i ett och samma rum. Rummet är riktningsslöst och läraren/presentatören har en central placering i rummet. Varje bordsgrupp har en tillhörande skärm och skrivyta för gemensamt arbete och visualisering. Läraren kan röra sig fritt i rummet och överhöra/se gruppernas diskussioner och arbete.

ALC-salens tekniska installationer gör den mindre flexibel när det gäller inredning och utrustning men kan ge stöd åt flexibel undervisning.

Salen i skissen har 60 platser. Korridorötan utanför kan användas som studieyta. Skissen visar en variation av studieplatser; ståbord, öppen grupsittning och rumsskapande möbler för olika stora grupper.

Illustration: Wahlström & Stejner

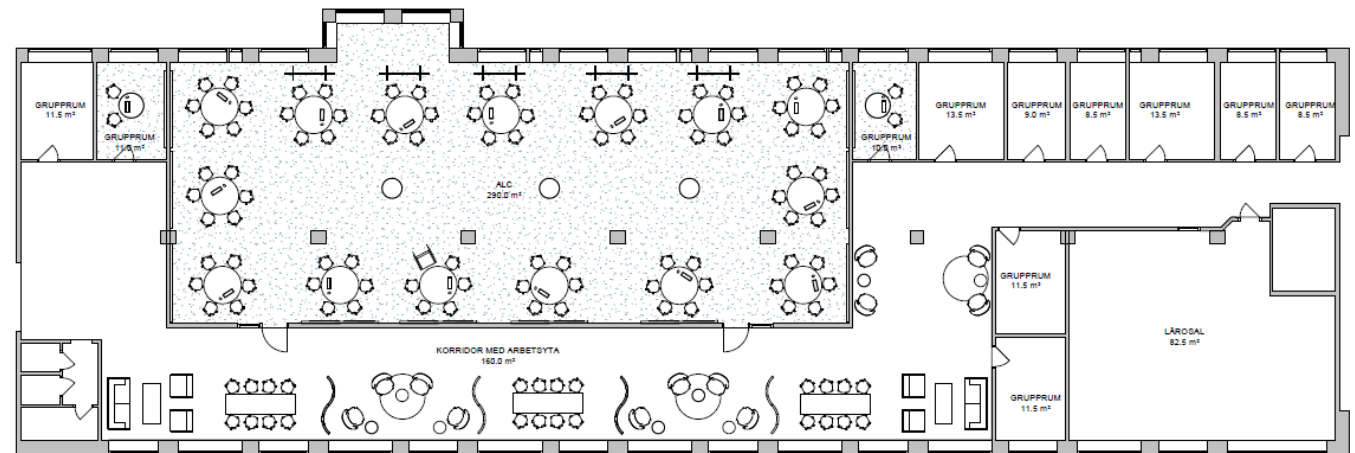
Lärosal med plant golv, Active Learning Classroom (ALC) – stor

Lärosalen är designad för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning/genomgång och grupparbete för större studentgrupper. Alla moment kan genomföras i ett och samma rum. Rummet är riktning-löst och lärarna/presentatörerna har en central placering i rummet. Varje bordsgrupp har en tillhörande skärm och skrivyta för gemensamt arbete och visualisering. Läraren kan röra sig fritt i rummet och överhöra/se gruppernas diskussioner och arbete.

ALC-salens tekniska installationer gör den mindre flexibel när det gäller inredning och utrustning men kan ge stöd åt flexibel undervisning.

En så stor sal som den här bygger på tekniska lösningar där lärare och studenter kan dela information via digitala skärmar och som har ljudförstärkning med mikrofoner och högtalare. Eventuellt behöver man vara två lärare som jobbar tillsammans.

Salen i skissen har 90 platser. Grupprum i anslutning till ALC-salen kan användas för studenter som behöver en extra lugn miljö.

Gradängsal Flex

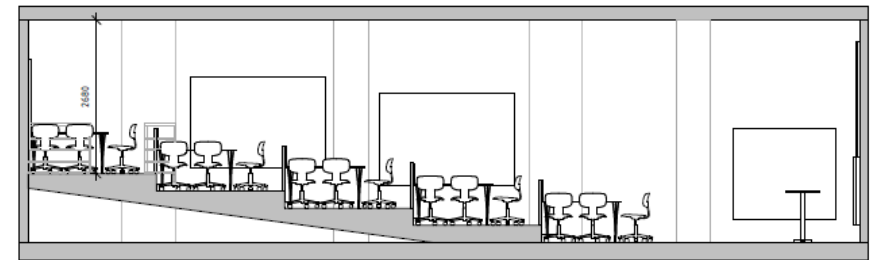
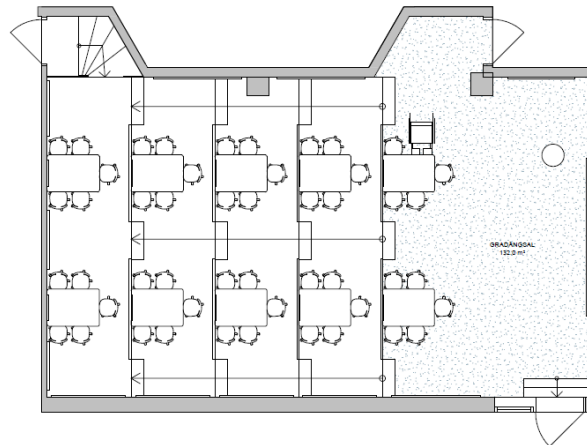
Den traditionella hörsalen kan utvecklas för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning och grupparbete. Med fördjupade gradängsteg möjliggörs inredning för grupparbete, som stödjer studentaktiva läraaktiviteter.

En ombyggnad som i detta exempel innebär grovt räknat att antalet platser i salen halveras men syftet är inte att optimera rummet utifrån ett maximalt antal studenter utan att stödja studentengagemang och flexibilitet i undervisningen.

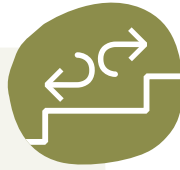
Gradängsal Flex kan ha rummets långsida eller kortsida som fond och utrustas med olika nivå av teknikstöd för grupparbete och presentation. Skissen visar en variant med kortsidan som fond och en enkel princip för grupsittning. Talförstärkning och akustik är en viktig faktor för lärarens och studenternas möjlighet att arbeta med kvalitet. Skrivytor på väggar bidrar till variation då studenterna kan växla mellan att stå och sitta när de arbetar.

Illustration: Wahlström & Steijner

Gradängsal Turn & Learn

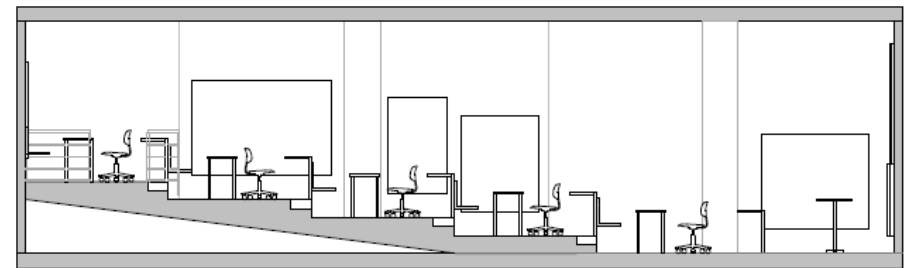
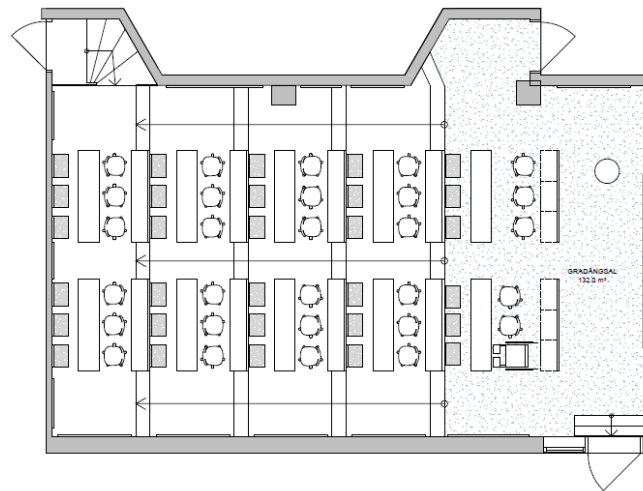
Den traditionella hörsalen kan utvecklas för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning och grupparbete. Med fördjupade gradängsteg möjliggörs inredning för grupparbete, som stödjer studentaktiva läraaktiviteter. I gradängsalen "Turn & Learn" vänder sig studenterna på ena raden om för att bilda grupper med studenterna bakom när det är dags att grupparbeta.

En ombyggnad innebär att antalet platser i salen minskas jämfört med en traditionell gradängsal men syftet är inte att optimera rummet utifrån ett maximalt antal studenter utan att stödja studentengagemang och flexibilitet i undervisningen.

Gradängsal Turn & Learn kan ha rummets långsida eller kortsida som fond och utrustas med olika nivå av teknikstöd för grupparbete och presentation. Skissen visar en low-tech-variant med kortsidan som fond och en enkel princip för grupsittning. Talförstärkning och akustik är en viktig faktor för lärarens och studenternas möjlighet att arbeta med kvalitet. Skrivytor på väggar bidrar till variation då studenterna kan växla mellan att stå och sitta när de arbetar.

Illustration: Wahlström & Steijner

Parlamentet som Gradängsal Flex

Den traditionella hörsalen kan utvecklas för att stödja en sömlös växling mellan föreläsning och grupparbete. Med fördjupade gradängsteg möjliggörs inredning för grupparbete, som stödjer studentaktiva läraaktiviteter.

I Parlamentet som Gradängsal Flex har två befintliga grupprum inkluderats för att skapa dagsljusinsläpp och större yta att utveckla. Skissen visar en low-tech-variant med en enkel princip för grupsittning.

Talförstärkning och akustik är en viktig faktor för lärarens och studenternas möjlighet att arbeta med kvalitet. Skrivbara väggar bidrar till variation då studenterna kan växla mellan att stå och sitta när de arbetar.

För att bidra till variation kan rummet förses med ståbord. Med skrivbara ytor på väggarna kan entrégången användas för grupparbete som ett fysiskt "break-out room."

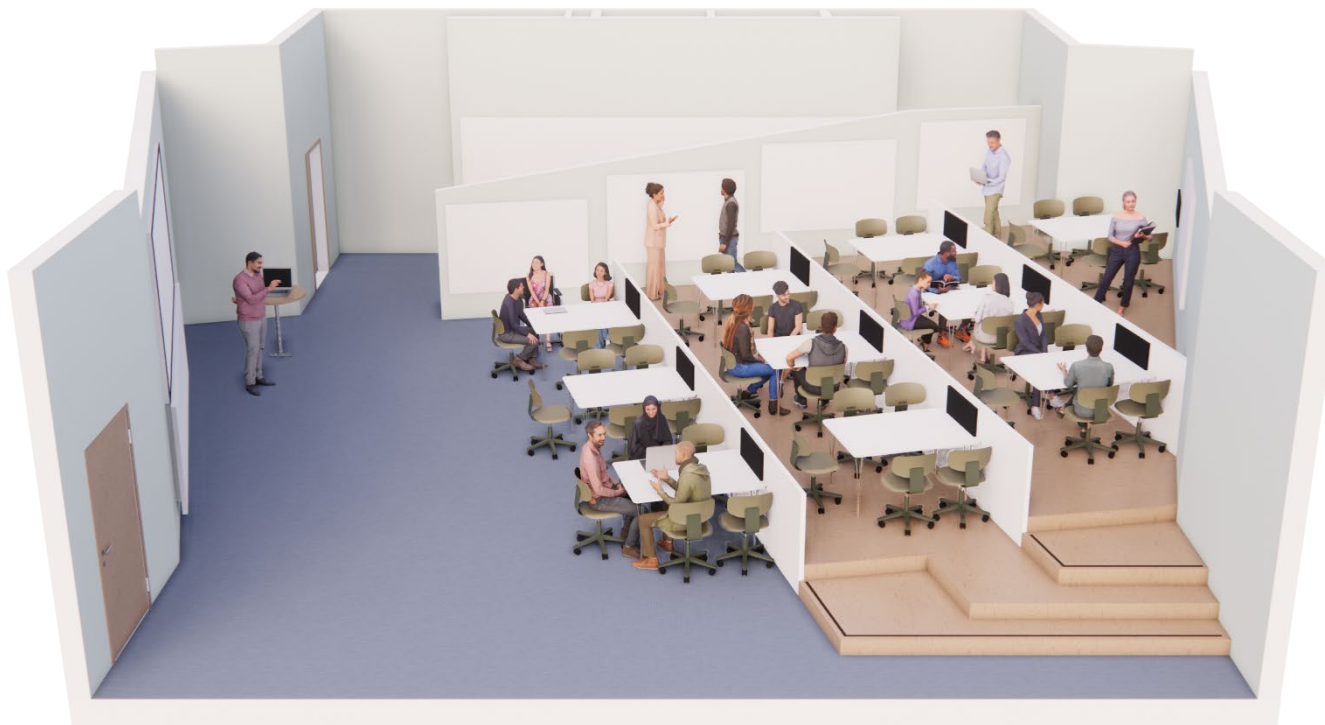
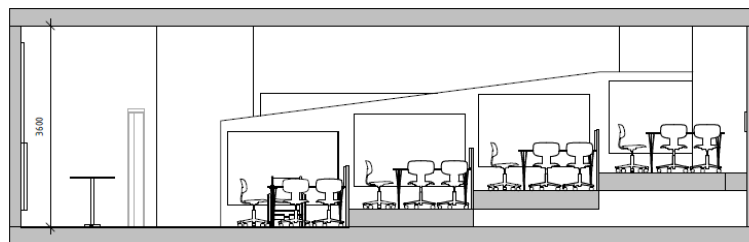
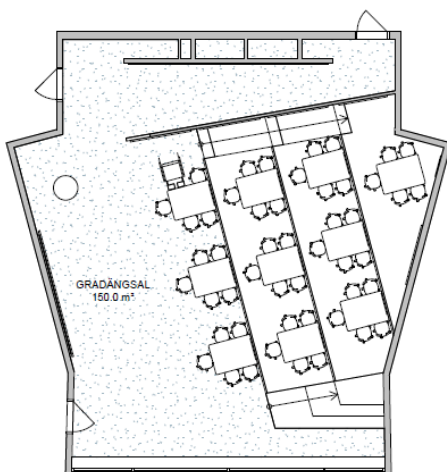

Illustration: Wahlström & Steijner

Parlamentet som Flexrum Plus

Parlamentet skulle kunna utvecklas till en mer avancerad variant av flexibel lärandemiljö där grundprincipen är att rummet initialt är tomt och ställs i ordning med inredning och utrustning anpassad för den läraaktivitet som ska genomföras.

I denna variant av Parlamentet som Flexrum Plus har två befintliga intilliggande grupprum tagits bort för att skapa dagsljusinsläpp och större yta att utveckla.

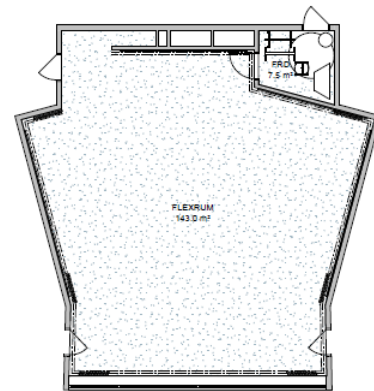
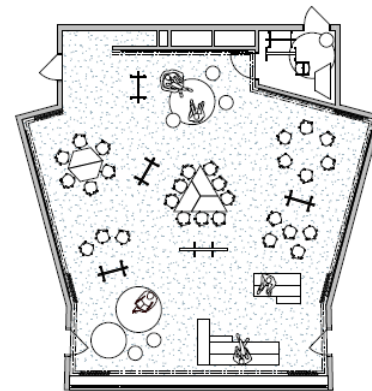
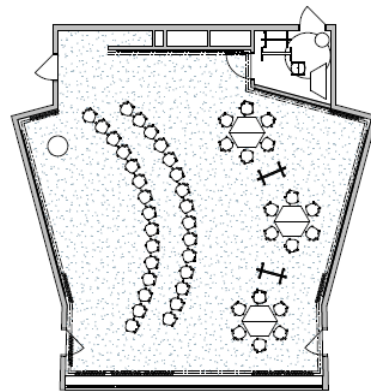
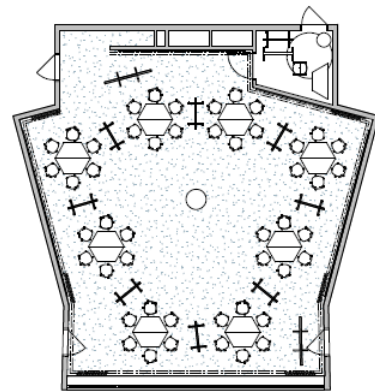
Rummet är riktningsslöst och all inredning och utrustning är mobil och kan förvaras i intilliggande förråd. Alla väggtytor är skrivbara. Extra omsorg om ljudmiljön möjliggör parallella grupparbeten och rummet kan också delas av med mobila akustikskärmar/skrivtavlor för att visuellt förstärka gruppkänslan.

Rummet kan inredas för olika grupparbets-situationer med eller utan avskärmning. Möjligheten att använda en helt tom golvyta öppnar för kreativt samskapande, gestaltning och interaktivitet.

Den mobila inredningen möjliggör flera olika möbleringsvarianter som kan stödja aktiviteter som, grupparbete, workshop, presentation och växlingar mellan dessa.

Illustration: Wahlström & Steijner

Parlamentet som Flexrum Plus med grupprum

Parlamentet skulle kunna utvecklas till en mer avancerad variant av flexibel lärandemiljö där grund-principen är att rummet initialt är tomt och ställs i ordning med inredning och utrustning anpassad för den läraaktivitet som ska genomföras.

I denna variant har de två befintliga grupprummen behållits och gjorts tillgängliga från Parlamentet. Grupprummen underlättar för personer med behov av lugnare miljö att delta i läraaktiviteter i den flexibla miljön. Glaspartier möjliggör visuell kontakt och visst dagsljusinsläpp.

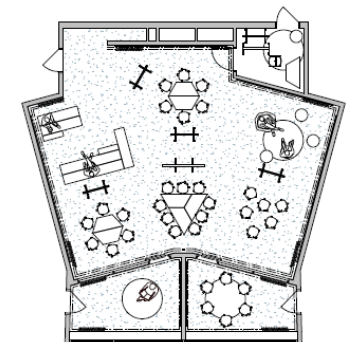
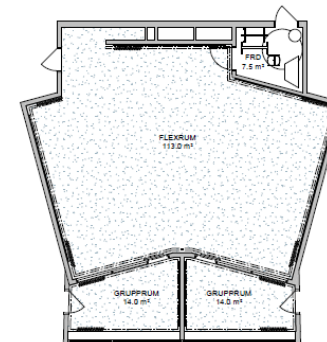
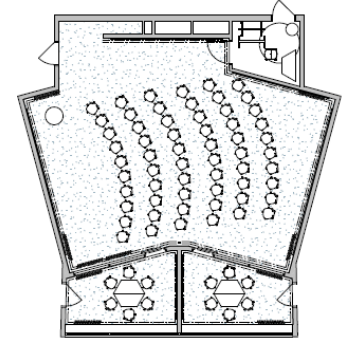
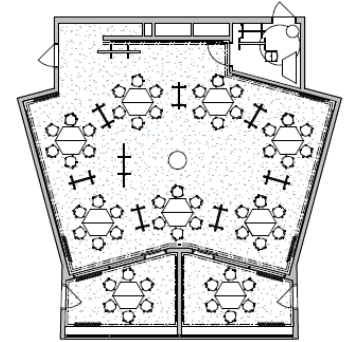
Rummet är riktningsslöst och all inredning och utrustning är mobil och kan förvaras i intilliggande förråd. Alla väggytor är skrivbara. Extra omsorg om ljudmiljön möjliggör parallella grupparbeten och rummet kan också delas av med mobila akustikskärmar/skrivtavlor för att visuellt förstärka gruppkänslan.

Rummet kan inredas för olika grupparbetsituationer med eller utan avskärmning. Möjligheten att använda en helt tom golvyta öppnar för kreativt samskapande, gestaltning och interaktivitet.

Den mobila inredningen möjliggör flera olika möbleringsvarianter som kan stödja aktiviteter som, grupparbete, workshop, presentation och växlingar mellan dessa.

Illustration: Wahlström & Steijner

4

Utvecklingsmöjligheter

Platser på campus

Resultatet från behovsdialogen kan ses som en handlingsplan och målsättningen är att i framtiden kunna erbjuda fler flexibla lärandemiljöer. Under projektet har fokus varit att utveckla koncept med möjlighet att realiseras på olika platser på campus. Som en tidig spaning efter möjligheter har ett antal platser med potential identifierats. De är inte fastslagna men ger en bra startpunkt för möjligheten att använda koncepten.

D5-korridoren

Korridor D5 i Balder har i dagsläget lärosalar och gradängsalar på ena sidan och kontor på den andra. Grupprum finns i nära anslutning till utbildningsmiljöerna. Miljön har inte utvecklats på senare tid. Genom att utveckla lärosalarna och ställa om kontor till grupprum kan koncept från behovsdialogen nyttjas. Det finns även möjligheter att göra större förändringar och på så sätt ge förutsättningar för det större ALC-konceptet.

D4-korridoren

Ena delen av korridoren har i dagsläget lärandemiljöer och den andra har kontor för framförallt doktorander. Korridoren är relativt nyligen upprustad. Grupprum finns i nära anslutning till utbildningsmiljöerna. Sal D407 ges som ett exempel på en lärandemiljö som skulle kunna utvecklas enligt behovsdialogens koncept. Kontor D424 skulle exempelvis kunna bli en lärandemiljö. Båda exempel skulle kunna inkludera ytan i korridoren.

A6-korridoren

De traditionella lärandemiljöerna i korridor A6 är väl nyttjade av lärare idag och kan därför vara särskilt lämplig för en utveckling och/eller en testmiljö. Sal A612 och A614 nämns som exempel på salar som skulle kunna utvecklas i enlighet med koncepten.

Parlamentet

Sal M401 Parlamentet har länge varit en favoritmiljö att utveckla. De intelligande grupprummen skulle med fördel kunna tänkas in i en framtida utveckling.

Studieytor och grupprum, B4

I B4-sektionen av Balder finns denna öppna yta skapad för studier och samverkan. Strax intill finns grupprum. I bakgrunden i bilden syns ett atrium öppet till våningen under (B3). Miljön lämpar sig väl för utveckling till en multifunktionell och mer flexibel lärandemiljö. Ytan från fasad till pelarna skulle kunna inkluderas i den nya miljön.

Upplevelse och akademisk känsla

Två teman har varit återkommande i diskussioner och resultat genom hela workshopserien, dels flexibilitet i olika former, vilket är utgångspunkten för hela konceptet, och dels idéer och tankar om känsla och upplevelse i miljöerna.

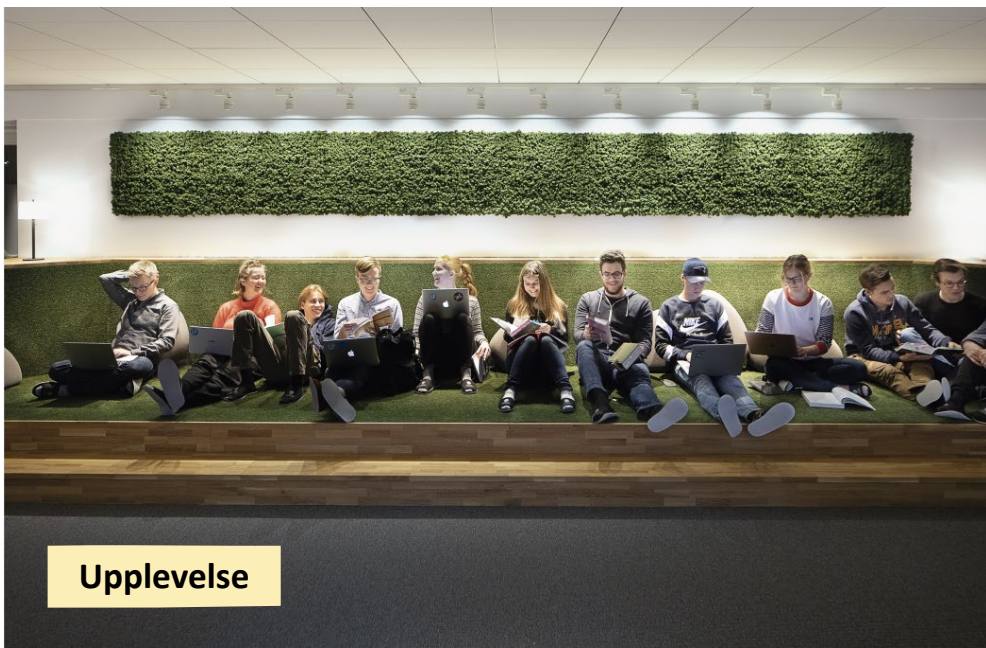
Synpunkter som förts fram är att dagens lärosalar är sterila, monotona och ger ett kallt intryck medan det eftersträvarvärda är motsatsen – miljöer som erbjuder variation i färg, material och texturer, som har god akustik och belysning och som kan skapa trygghet både för lärare och studenter, till exempel:

- Design som ger möjlighet/uppmuntran till rörelse
- Trygghet genom god ljudmiljö för alla, möjligt att "ha ryggen fri", ombonat, lugnt
- Dagsljus och ljusmiljöer/belysning som stödjer respektive aktivitet
- Färger, mönster, tapeter, växter, textilier, belysning, ombonat och bekvämt
- Ergonomiska möbler

När begreppet känsla beskrivs handlar det ofta om att det som pågår på högskolan ska avspelas i den fysiska miljön. Det ska kännas akademiskt, men vad innebär det? Några saker som utkristalliserade sig och förslag som lyftes under processens gång var:

- Omsorgsfull gestaltning - behöver inte vara en traditionell akademisk miljö med ekmöbler och dammiga böcker men ska kännas genomtänkt och gärna lite påkostad.
- Lägg särskild omsorg vid entréer
- Mellanrummen är också viktiga, skapar en helhet och är kittet som binder samman
- Synliggöra labb, de kan vara som skyltfönster
- Synliggöra verksamhet – forskning och utbildning – i utsmyckning och konst men också genom aktuell information om vad som pågår
- Mäta och synliggöra tex förbrukning av el, vatten, mat
- Lyft fram alla spikningar och häng dem på ett jättestort träd i vardagsrummet
- Visa på variation i utbildningsmiljöer – den traditionella gradängen är en viktig symbol för akademisk utbildning och lärosalar för studentaktivt lärande är framtiden

Teknik som är tilltalande att använda

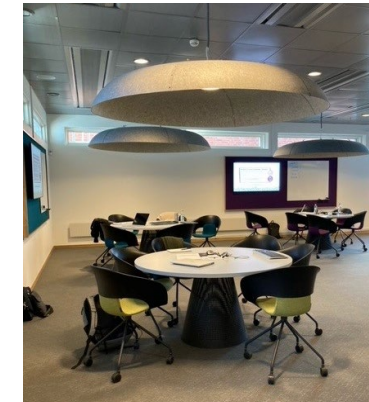
När framtidens flexibla lärandemiljöer utvecklas är det centralt att många olika kompetenser samverkar i planering och utförande. Den teknik som väljs bör vara så flexibel att miljöer kan testas, utvärderas och förändras över tid. Lärarnas och studenternas behov bör stå i fokus både vid val av teknik och vid placering av teknik i rummet. Tilltalande teknik är lätt att använda, fungerar utan avbrott och den återkommer i flera (många) lärandemiljöer.

Distans- eller hybridundervisning ställer krav på att nya och befintliga miljöer anpassas så att de kan möbleras om i samband med sändning/inspelning. Ingen miljö kan möta alla behov eller stödja alla läraaktiviteter. För att skapa goda förutsättningar för hybridlärande bör miljön designas för just det och/eller kombineras med tex. studios för sändning och inspelning.

Ur ett tillgänglighetsperspektiv bör utgångspunkten i alla miljöer vara att det alltid finns anpassad teknik för ljudförstärkning – och att den alltid används. I de fall den grundläggande nivån inte är på plats finns information vid salen och i bokningssystemet.

Avståndet mellan lärarens plats och projektytan skapar utmaningar i undervisningen

Goda förutsättningar till studentaktiv undervisning med stöd av teknik

Enkel miljö med möjlighet till avancerad utbildning

Målsättning att endast (de få) salarna utan hörslingor skyltas

Exempel på uppskattad kompletterande lärandemiljö för sändning och/eller inspelning av föreläsningar

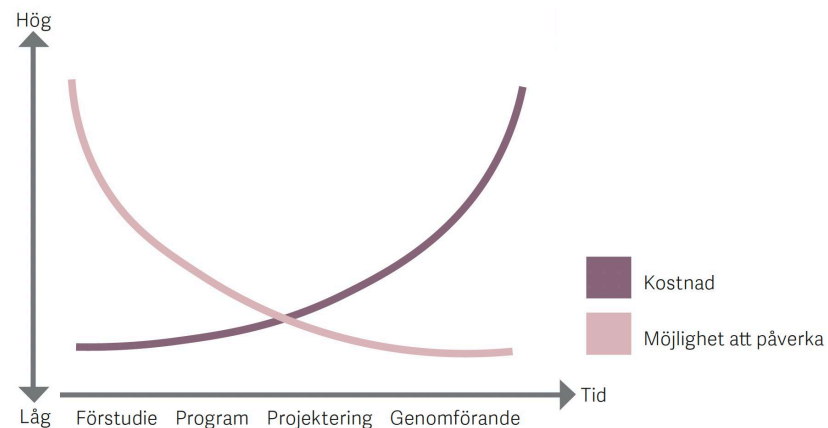
4

Behovsdialogen

Processen har bedrivits i form av en Behovsdialog, ett metodstöd för utvecklingsprojekt i tidiga skeden. Behovsdialogen är en strukturerad och kreativ process som bygger på grundläggande designmetodik. Metoden baseras på tematiska workshoppar där en mångprofessionell grupp arbetar med en gemensam frågeställning eller uppdrag från nuläge till konkreta förslag på lösningar. En utgångspunkt för behovsdialogen är att processen är förankrad med ansvariga för pedagogisk utveckling, lokalutveckling och fastighetsägaren. En stor vinst med en behovsdialog är att alla som är inblandade i ett lokalutvecklingsprojekt får förståelse för varandras och framför allt verksamhetens behov och att gruppen jobbar mot ett gemensamt mål. Att veta hur jag som deltagare i en behovsdialog kan bidra på bästa sätt är en av framgångsfaktorerna för en lyckad process.

Det kostar lite att vara kreativ i tidiga skeden!

Den kreativa kompetensen finns hos många och det finns mycket att vinna på att utnyttja denna kraft tidigt i utvecklingsarbetet. Att användare av en tjänst, produkt eller miljö involveras tidigt ökar kraftigt möjligheten att "göra rätt saker – inte bara göra saker rätt."

Dialogprocesser...

...är ett sätt att möta utmaningar och med en strukturerad designmetodik driva arbetet framåt

...är ett verktyg för att definiera behov, mål och önskade kvaliteter

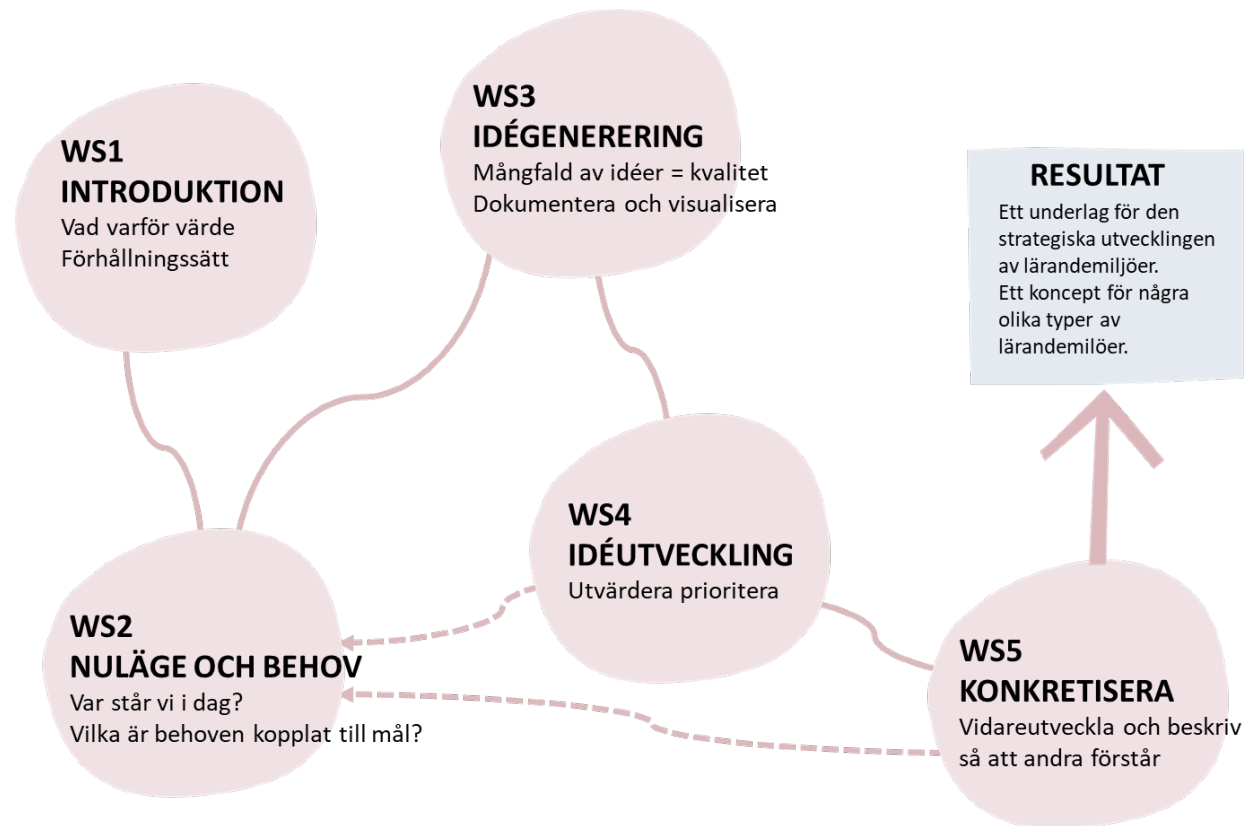
...kan ge svar på varför en förändring bör genomföras och vilket värde man vill skapa, utifrån verksamhetens behov

...fångar in bred kunskap tidigt i processen genom ett mångprofessionellt team

Om processen

Behovsdialogen genomfördes under perioden augusti till december 2022. Fem workshoppar genomfördes fysiskt på plats i Borås. Cirka 20 personer med olika roller vid Högskolan i Borås och Akademiska Hus har deltagit i processen och bidragit med pedagogiska, sociala, tekniska och rumsliga perspektiv på uppgiften.

Workshop 1 Introduktion

Första workshoppen hade som syfte att skapa en gemensam plattform för det fortsatta arbetet och att ge hela gruppen tillfälle att lära känna varandra. Inför ett projekt pratar vi ofta om hur vi ska arbeta, alltså vilken metodik vi ska ha, i det här fallet Behovsdialog. Mer sällan tar vi oss tid att prata om vilken attityd vi behöver anta och vilken föreställningsram vi enas runt. I Behovsdialogprocessen behöver vi inte bara följa metodiken utan också förstå förhållningsätt och beteenden som främjar samarbete.

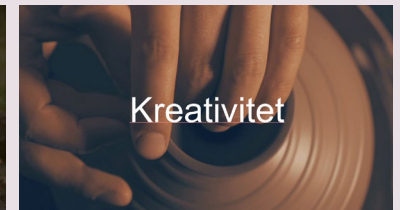
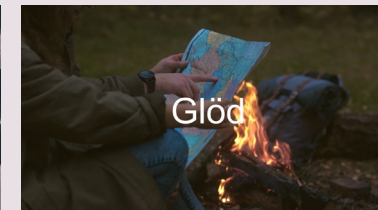
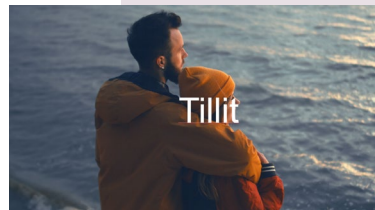
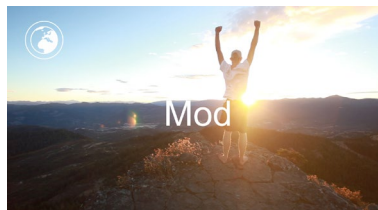
Metodik

Hur man går till väga systematiskt och lägger upp arbetet

Förhållningsätt

Attityd, inställning, synsätt, föreställningsram, perspektiv

En stor del av den första workshoppen ägnades därför åt teori och praktiska övningar i tekniker som tydliggör och förstärker förmågor som kan kallas människan "High Five"; mod, tillit, fokus, glöd och kreativitet. När vi får dem att samverka skapar vi ett gynnsamt förhållningsätt som bidrar till utveckling, uppfinningsrikedom och samarbete. De är viktiga var och en för sig men helheten gör att vi vässar våra team och grupprocesser.

Sammanställning från workshop 1:

Det tar vi med oss genom processen

- Tillit till varandra. Vi är inte ensamma om våra tankar. Våga lyfta dem och samtidigt vara lyhörda. Det finns mycket igenkänning i gruppen.
- Styrka i tvärkompetens låt oss nyttja det
- Glöd och glädje. Bra med process men glöm inte glöden (godis)
- Vi vill åt samma håll och vi har möjlighet att påverka lärande miljöer
- Vi ska vara spanare internt och externt
- Påminna varandra om aktivt lyssnade
- Vi ska ha ambassadörsrollen i vår egen organisation
- Kom ihåg vad vi behöver för att fokusera. Vi är båda lika och olika.
- Ta avstamp i läraaktiviteten. Tänk inte rum i första ledet.

"Hjärnan fungerar fortfarande efter en lång dag. Vi har fått träffas och börja lära känna varandra på roligt och insiktsfullt sätt"

"Vi är alla olika och slutprodukten måste svara upp mot det"

"Bra med en plan för processen. Känns som det kommer resultera i något konkret"

"Uppdraget känns roligt och berikande"

"Hur kan man stödja läraren att välja rätt miljö för en vald aktivitet"

KVALITETER OCH BRISTER

Workshop 2 nuläge och behov

Vid arbetsgruppens andra workshop låg fokus på nuläge och behov. Gruppen jobbade med att beskriva styrkor och svagheter i den befintliga miljön. I en praktisk övning fick deltagarna fotodokumentera sin bästa respektive sämsta lärandemiljö och motivera sina val. På så sätt kunde både likheter och olikheter i hur befintliga lärandemiljöer upplevs synliggöras för alla.

Nästa övning byggde vidare på nulägesbeskrivningen och gick ut på att identifiera möjligheter och behov. Vad skulle behövas för att göra en förflyttning ifrån nuläget i riktning mot projektets mål? Vilka utmaningar finns kopplade till formella lärandemiljöer och vad behöver utvecklas?

Behovsformuleringarna kunde sedan delas in i tre huvudkategorier:

- **Rummets lärandepotential**
- **Känsla och upplevelse**
- **Organisation och arbetsätt**

Inredning, akustik, ljus, teknik

- Växter, färger, mönster, tapeter, textilier, belysning, ombonat och bekvämt.
- Ämnesanknuten utsmyckning.
- Möbler som kan användas på olika sätt, hjul på möblerna och skönare stolar för studenterna.
- Uppgradera tråkiga möbler av god kvalitet.
- Bra ljudmiljö. Alla ska höra. Fler mikrofoner. Myggor (som använd) i alla salar.
- Textila golv, alt. ett nyare material som är lättstädad men med goda ljudegenskaper.
- Ljusedesigndesigner som stödjer respektive aktivitet.
- All salar hade god ventilation med möjlighet till att anpassa efter antal personer.
- Tekniken är tillgänglig och användarvänlig.

Organisation och arbetsätt

- Kompetensutveckling för lärare, både tekniskt och pedagogiskt
- Tekniskt och pedagogiskt stöd i undervisningssituationen
- Locka och hjälpa lärare att utveckla sin pedagogik
- Lokalbokningsfrågor
- Samverkan mellan kompetenser vid lokalutveckling
- Hållbarhetstänk kring lokalnyttjande, inköp, etc.
- Kursplanering för att jämna ut behovet av stora salar över terminen

Rummets lärandepotential

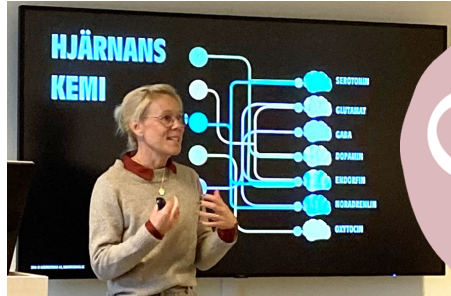
- Flexibla lärosalar för stora grupper.
- Anpassa salen till det pedagogiska upplägget
- Forskning kring lärandemiljö som underlag för utformning
- Enkelt att möblera om och variation i möbler
- Lärandemiljöer som stödjer olika aktiviteter inom samma yta
- Gradängsal med flyttbara/snurrbara stolar

Workshop 3 idégenerering

Tredje workshoppen fokuserade helt och hållet på idégenerering med avstamp i rummets lärandepotential för studentaktivt lärande. Utifrån **workshop-, föreläsning- och seminariesituationen** skapade gruppen beskrivningar av såväl fysisk design, detaljer, material, symboler och känslor som kan ge stöd åt lärare och studenter i dessa. Kvantitet är i det här skedet kvalitet, ju fler idéer som produceras desto större är chansen att de riktigt goda kan vaskas fram.

Som inspiration fick deltagarna lyssna till en föreläsning om kopplingen mellan hälsa, lärandeprocessen och den fysiska miljön och hur vi kan jobba för att skapa hjärnberikade lärandemiljöer.

- Våra hjärnor
1. Hjärnan
  2. Magen
  3. Hjärtat

Under övningen användes ett rikt bildmaterial som verktyg. Med avstamp i aktiviteterna workshop, föreläsning och seminarium var uppgiften att hitta bilder som kunde beskriva vad studenter och lärare ska kunna göra.

Bilderna tillsammans med förklarande text gav en palett att jobba vidare med i grupp. Syftet var att hitta likheter och mönster bland bilderna och att sätta ord på dessa.

Flexibilitet och **känsla** (helhetsupplevelsen av rummet) framstod som centrala teman i den samlade idébanken.

AKTIVITETER

Bildhavet

Leta bilder individuellt som speglar föreläsningens, workshoppen och seminariets aktiviteter? Det kan vara bilder som beskriver en helhet, en detalj, en stämning eller en känsla...

Leta

Välj

Placera på borden och motivera

FÖRELÄSNING
Aktiviteter där läraren förmedlar ett innehåll till studenterna. Kan varvas med aktiva moment som textgrupparbete.

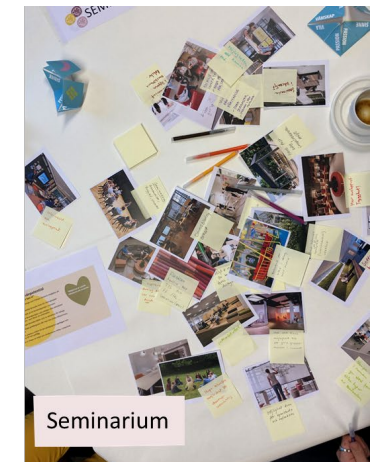
WORKSHOP
Aktiviteter där både lärare och studenter deltar (med olika roller) och bidrar, provar, utvecklar egna lösningar och arbetar med olika verktyg för att lösa uppgifter och problem.

SEMINARIUM
Aktiviteter som involverar studenter genom dialog mellan olika deltagare (både lärare och studenter). Kan vara ett examinerande moment.

...diskutera gemensamma nämnare, komplettera eller ta bort. Beskriv klustren med ord: vad kan man göra här och vilka tre saker kan miljön absolut inte vara utan?

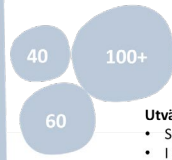
Sammanställning från workshop 4:

FLEXIBLA LÄRANDEMILJÖER

Hur kan miljön på enkelt sätt göras mer flexibel?

Beskriv med ord hur gradängsalen respektive lärosalen med plant golv kan utvecklas för att på ett enkelt sätt stödja flexibilitet:

- Vad ska läraren kunna göra?
- Vad ska studenterna kunna göra?
- Vad är viktigt?

Utvärdera utifrån gruppstorlek:

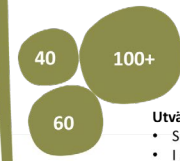
- Skiljer sig lösningarna åt för små och stora grupper?
- I så fall hur?

Den superflexibla lärandemiljön

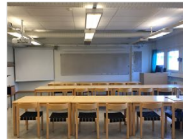
Beskriv med ord hur gradängsalen respektive lärosalen med plant golv kan utvecklas för att stödja en hög grad av flexibilitet:

- Vad kan läraren kunna göra i rummet?
- Vad kan studenterna kunna göra i rummet?
- Utgå ifrån övning 1 och fyll på med idéer för att maxa flexibiliteten.

Utvärdera utifrån gruppstorlek:

- Skiljer sig lösningarna åt för små och stora grupper?
- I så fall hur?

Workshop 4 idéutveckling

På workshop 4 var temat att utveckla idéer om hur flexibilitet i lärandemiljöer kan främjas. Flexibilitet är ett begrepp som kan omfatta mycket, allt från teknik och inredning till pedagogik och förhållningssätt. Syftet med workshoppen var att få mer detaljerade beskrivningar hur flexibilitet kan skapas i två vanliga rumstyper vid Högskolan i Borås – lärosalen med plant golv och gradängsalen.

I steg ett var uppgiften att beskriva hur dessa två rumstyper med enkla medel skulle kunna göras mer flexibla. Nästa steg var att vända på uppgiften och beskriva hur en hög grad av flexibilitet skulle kunna skapas i rummen.

I båda uppgifterna ingick att utvärdera förslagen på lösningar utifrån gruppstorlek, framför allt hur de fungerar för stora grupper.

”Svårt att täcka in behovet i en min. och en max sal. Vi kommer behöva en hel palett av olika typer av flexibla salar.”

”Olika salar för olika typer av undervisning. Det ska vara tydligt angivet vid bokningen vilken typ av sal det är. Det ska vara lätt att boka/göra rätt”

”Tillgänglighet är lika viktigt i den stora och i den lilla gruppen. Teknik kan hjälpa på olika sätt både i gradängen och lärosalen.”
”De största salarna kommer alltid vara få. Teknik kan länka två mindre salar till att upplevas som en stor.”

”Vi kommer tillbaka till bokningssystemet. Matchningen mot behov måste bli bättre”

”Vårt ledord var att öka interaktiviteten mellan läraren och studenterna”

Workshop 5 konkretisering

Inför workshop 5 hade idéerna på olika typer av flexibla lärandemiljöer översatts till enkla 3D-skisser. Syftet var att fånga gruppens synpunkter och förbättringsförslag. Skisserna var modellerade utifrån befintliga förutsättningar på campus, dvs med verkliga miljöer, som tex hörsalen Parlamentet, som förlaga.

Grupperna fick utvärdera genom att rita och skriva direkt på skisserna. Resultatet innebar att några varianter behölls medan andra föll bort eller slogs ihop.

Parallellt fick en grupp med fokus på fastighetsutveckling identifiera och motivera möjliga platser för genomförande.

Den avslutande delen på workshoppen handlade om upplevelse och känsla. Även den var en gruppövning där uppgiften var att förbereda en guidad tur under öppet hus 2023. Fokus var att beskriva hur de fysiska miljöerna på Högskolan i Borås förmedlar känslan av att det är en plats för forskning och utbildning och vad som gör den trygg, skön och enkel att vara i.

Öppet Hus 2023

Besökare välkomnas till miljöer som beskrivs enligt följande:

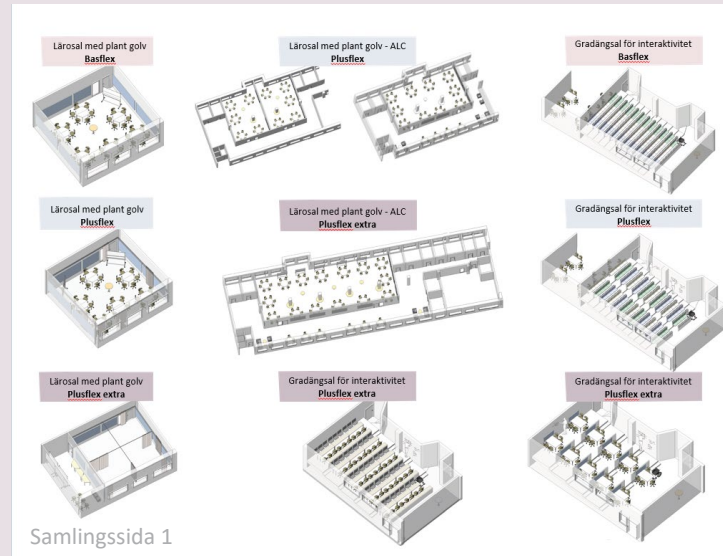
Vad är en akademisk känsla för HiB? Inredning, material, färgsättning gjort med omsorg. Lite dämpad färgskala. Estetiskt tilltalande. Volym (där det finns förutsättningar, tex entréer med högt i tak. Studietor/mötesplatser där man kan se att det pågår ett lärande. Mellanrummen och biytorna viktiga för att synliggöra detta. Ansikt utåt- entréerna viktiga, tex belysning. Möjlighet att visa upp forskning och utbildningsverksamhet. Konst och konstprojekt som både signalerar forskning som pågår bidrar, inte bara till utbildning utan också till bildning.

Lyfta fram forskning som pågår. Labben kanske kan få skyltfönster? Röd matta till ingången mitt emot polishuset, så att man leds in i labben. QR-koder för information. Lyft fram alla spikningar och häng dem på ett jättestort träd i vardagsrummet! Och ha ett "spikers corner." Mäta och synliggör tex förbrukning av el, vatten, mat. Guidade turer online, kanske i VR. Sociala robotar som välkomnar alla.

Variation i ljudbild, växter, färger, studieplatser på många ställen. Verksamhet i tex lab ska vara synlig för passerande. Gradängsalen är viktig symbol men även framtidens lärandemiljöer, tex gradängsal med flex, ALC och flexrum. Sköna färger, miljön känns påkostad och genomtänkt. Stort utbud av hängtytor som bjuder in till att slå sig ner. Takterass! Alla sinnen ska medverka till känslan. Det ska kännas som att "jag är satsad på" när man är här som student.

Sammanställning från workshop 5:

FLEXIBLA LÄRANDEMILJÖER

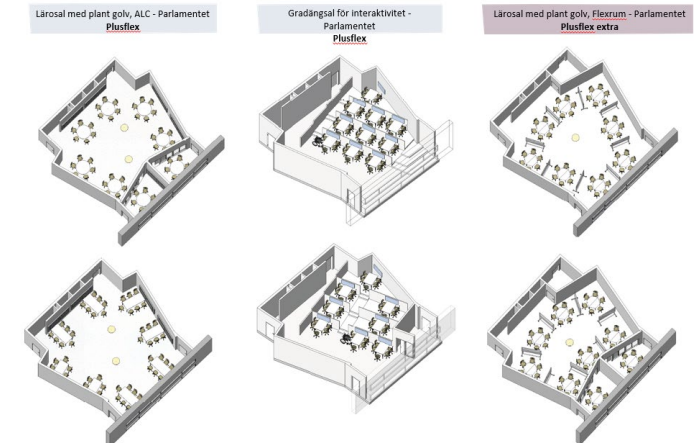
Samlingssida 1

Utvärdering

Sammanlagt 16 skisser på olika flexibla rumstyper fick grupperna arbeta med under workshoppen. Uppgiften var att, utifrån en lärandesituation, utvärdera vad som kan fungera bra och vad som kan bli ännu bättre. Utvärderingen genomfördes som en gruppövning.

Platser på campus

En grupp fick i uppgift att identifiera platser på campus där de skissade förslagen är möjliga att genomföra. De fick med sig skissmaterialet och gick tillsammans runt för att fotodokumentera de möjliga miljöerna.

Samlingssida 2

5

Kom ihåg

Parkerade idéer

Under workshopprocessen har vi fångat idéer som ligger utanför projektets ramar, men som kan vara bra att notera och komma ihåg.

- Koppla ihop salar med teknik för att kunna jobba med stora studentgrupper. Det finns toppar under terminerna då behovet är stort. Det är tekniskt möjligt men behöver utredas i samverkan med lärare och studenter.
- Höja "lägstnivån" för alla salar genom akustikåtgärder, färgsättning, belysning och inredning. Det finns många möbler som är trista men av god kvalitet. Dessa skulle kunna uppgraderas och tex få hjul för ökad flexibilitet. Kanske som ett studentprojekt?
- Hitta en form för att jobba mångprofessionellt med lärandemiljöer även efter Behovsdialogens slut.
- Handledning och/eller enkel utbildning i olika sätt att använda flexibla möbler och inredning.
- Salar och miljöer som anpassas för inspelning, sändning och hybrida situationer.

Att hantera utanför behovsdialogprocessen

Vissa av de frågor som väckts under processen kommer att hanteras utanför behovsdialogen. Även om de har en direkt koppling till uppdraget hör de hemma i en senare fas.

- Namn på flexibla salar och miljöer som speglar rummets möjligheter och vilka aktiviteter rummet stödjer.
- Koppla information om flexibla miljöer till boknings-systemet. Alternativen Flexrum, Flexrum plus, ALC och Gradängsal för interaktivitet.
- Några grundalternativ för möblering bör finnas i alla rum med flexibel inredning.
- Möjlighet att boka ytor (inte bara rum)
- Tekniskt och pedagogiskt stöd kopplat till nya typer av lärandemiljöer
- Val av specifika lokaler att utveckla
- Samverkan mellan kompetenser (pedagogik, teknik, inredning) vid lokalutveckling

Styrgrupp

Charlott Sundeen, Campus- och hållbarhetschef, Högskolan i Borås

Linda Borglund, Föreståndare, Enheten för högskolepedagogisk utveckling och forskning, Högskolan i Borås

Johan Carlsson, Fastighetschef, Akademiska Hus

Processledarteam

Kajsa Winnes, Verksamhetsutvecklare lärandemiljöer, Processledare, Akademiska Hus

Cecilia Hallgren, Fastighetssamordnare, Högskolan i Borås

Susanne Jämsvi, Universitetslektor, Högskolan i Borås

Henrik Mortensen, Strategisk fastighetsutvecklare, Akademiska Hus

Jürgen Wahlström, Arkitekt, Wahlström & Steijner arkitekter

Oliva Malm, Arkitekt, Wahlström & Steijner arkitekter

Arbetsgrupp

Ulrika Hultin, Universitetsadjunkt, Högskolan i Borås

Alen Doracic, Proprefekt, Högskolan i Borås

Emma Almingefeldt, Universitetsadjunkt, Högskolan i Borås

Mikael Lövgren, Specialist AV-teknik, Högskolan i Borås

Ebba Britmer, Ordförande kårstyrelsen, Högskolan i Borås

Julia Bäck, Universitetsadjunkt, Högskolan i Borås

Annelie Carlén, Universitetsadjunkt, Högskolan i Borås

Sara Hellberg, Bibliotekarie, Högskolan i Borås

Christian Eriksson, Medieproducent, Högskolan i Borås

Christofer Ögren, IKT-pedagog, Högskolan i Borås

Oscar Lisnell, Medieproducent, Högskolan i Borås

Charlott Sundeen, Campus- och hållbarhetschef, Högskolan i Borås

Charlotta Andersson, Arkitekt, Akademiska Hus

Kerstin Vänerhall, Projektchef, Akademiska Hus

Christian Olsson, Förvaltare, Akademiska Hus

Susanne Jämsvi, Universitetslektor, Högskolan i Borås

Cecilia Hallgren, Fastighetssamordnare, Högskolan i Borås

Jürgen Wahlström, Arkitekt, Wahlström & Steijner Arkitekter

Oliva Malm, Arkitekt, Wahlström & Steijner Arkitekter